

Аналітичний звіт

Ухоробрене юнацтво: підходи у формуванні підприємницьких навичок серед молоді

**Молодіжна організація “СТАН”
2022**

Аналітичний звіт був підготовлений в рамках проєкту «Підтримка діяльності УНП ФГС СхП у 2021-2023 рр.», який реалізує Інститут економічних досліджень та політичних консультацій за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст цього звіту є виключною відповідальністю Молодіжної організації “СТАН” і жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу чи Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Вступ

Аналітичний звіт “Ухоробрене юнацтво: підходи у формуванні підприємницьких навичок серед молоді” створено експертами з соціального підприємництва та залучення молоді до прийняття рішень Ярославом Мінкіним, Марією Процак, Андрієм Воликом та Світланою Зеленською.

Цей аналітичний звіт допоможе органам місцевого самоврядування, освітнім закладам, громадським організаціям та молодіжним ініціативам сформувати просвітницькі програми з підвищення підприємницьких навичок серед молоді з малих міст. Використавши карту соціальних підприємств, діти та підлітки зможуть отримати актуальні знання та вміння для відкриття власного соціального бізнесу або бути залученими до розв’язання соціальних проблем власної громади.

Аналітичний звіт був підготовлений в межах ініціативи “Ухоробрене юнацтво. Підприємницькі навички та соціальне шкільне підприємництво”, в рамках проекту “Підтримка діяльності УНП ФГС СхП у 2021-2023 рр.”, який реалізує Інститут економічних досліджень та політичних консультацій за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст цього аналітичного документа є виключною відповідальністю Молодіжної організації “СТАН” і жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу чи Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

В рамках дослідницької фази ініціативи “Ухоробрене юнацтво. Підприємницькі навички та соціальне шкільне підприємництво” було проаналізовано чинну [Програму з розвитку соціального підприємництва](#) в Івано-Франківській міській територіальній громаді та поверхневий аналіз підходів міського центру зайнятості щодо формування економічної та фінансової стабільності й розвитку для молодих людей.

Також було проведено 5 консультацій з підприємцями, освітянами та іншими стейкхолдерами, зокрема з керівництвом Департаменту освіти та науки, Департаменту економіки Івано-Франківської територіальної громади. На основі консультацій було створено базу даних з 30 найбільш відомих соціальних підприємств Івано-Франківська та проведено 16 інтерв'ю з їх засновниками та ключовим персоналом.

На основі отриманої інформації була створена “[Карта соціальних підприємств Івано-Франківська](#)”. Цей документ написаний командою молодих дослідників з України та Киргизстану для молоді, яка хоче розвивати власні підприємницькі навички та створювати власні шкільні та молодіжні фірми. Карта є легкою для використання як окремими активістами, так й організованими групами. Вона ідеально підходить для організації навчальних візитів для молоді з інших громад, вивчення кращого досвіду на локальному рівні, розвитку співпраці.

Аналіз

Соціальне підприємництво — це напрям підприємницької діяльності, що активно розвивається протягом останніх 20-ти років. Соціальні підприємці створюють соціальний капітал для подолання бідності та сприяння економічному розвитку, посилюють інклюзію та соціальну згуртованість місцевих громад, забезпечують економічний та соціальний захист членів суспільства, надаючи їм можливості для існування та підвищуючи рівень життя вразливих категорій населення. Вони сприяють розширенню економічних і соціальних прав та можливостей жінок і дівчат, надають якісні соціальні послуги.

Наразі в Україні діє дві Програми розвитку соціального підприємництва - у Вінницькій та Івано-Франківській міських територіальних громадах. Експерти проєкту міжнародної технічної допомоги “Партнерство для розвитку міст” (PLEDDG/ПРОМІС) зробили акцент на важливості розбудови інклюзивного бізнес-середовища, де кожна людина має можливість реалізувати себе, маючи за приклад для українських громад ефективну канадську політику в цій сфері. Задля цього проєкт ПРОМІС підтримав створення та розвиток спеціальних програмних документів у Вінниці та Івано-Франківську.

Вбачаючи соціальне підприємництво важливою складовою розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді, виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради ініціював розробку та реалізацію відповідної програми. Програма спрямована на визначення пріоритетних цілей та заходів для розбудови цілісної екосистеми для розвитку соціального підприємництва в громаді на 2021-2022 роки. Програма орієнтована на визначення пріоритетних проєктів, видів діяльності, заходів для кожного фокусу, які б відповідали потребам поточного стану розвитку.

Для створення Програми розвитку соціального підприємництва було проведено аналіз стану розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській громаді, здійснена оцінка екосистеми для розвитку соціального підприємництва, описано соціальні підприємства та ключових стейкхолдерів в галузі.

Програма розвитку соціального підприємництва надає опис 8 діючих соціальних підприємств, які були озвучені учасниками фокус-групових досліджень під час створення Програми. Екосистема соціального підприємництва охоплює велику кількість стейкхолдерів, які мають визначене коло завдань та повноважень. У подальшому розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді зацікавлені: органи місцевого самоврядування, установи та заклади соціальної сфери, заклади вищої освіти, установи неформальної освіти (навчальні центри/інкубатори/акселератори тощо), заклади загальної середньої освіти, великий та середній бізнес, соціальні підприємці, соціальні інвестори, інститути громадянського суспільства, дорадчі ради, коаліції, бізнес-асоціації.

Програми розвитку соціального підприємництва має 6 цілей:

Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки соціального підприємництва та соціальних інновацій;

- Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва;
- Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив;
- Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок соціальних підприємців та підтримка розвитку соціального бізнесу;
- Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців;
- Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва.

Формування підприємницьких навичок серед молоді та розвиток соціального шкільного підприємництва входять до активностей, що стосуються Цілі 2 (Популяризація культури соціального підприємництва). Програма передбачає проведення тематичних заходів для популяризації СП, відзнака кращих соціальних підприємців року, організація навчальних курсів "Соціальне шкільне підприємництво" для учнів 8-11 класів, конкурс шкільних та студентських бізнес-планів із СП, онлайн та офлайн екскурсії школярів та студентів на соціальні підприємства, молодіжні табори з СП, проведення навчального курсу підготовки викладачів ЗВО з викладання СП, впровадження навчального курсу "Соціальне підприємництво" у ЗВО, мережування викладачів, тренерів та менторів з СП із колегами із ЗВО та інших освітніх організацій і установ України й інших країн, проведення студентської інкубаційної програми із СП на базі ЗВО, проведення щорічного форуму соціального підприємництва.

Очікуваний вплив Програми: створення екосистеми для розвитку соціального підприємництва у громаді; підвищення кількості діючих соціальних підприємств в Івано-Франківській міській територіальній громаді; запуск нових соціальних послуг та сервісів на базі соціальних підприємств, що відповідають актуальним потребам міста; зростання зайнятості вразливих груп населення; генерація додаткового фінансування для проєктів з вирішення соціальних та екологічних проблем.

Рекомендації

Задля популяризація культури соціального підприємництва на рівні громади необхідна синергія між різними стейкхолдерами та впровадження комплексного освітнього компоненту, що складається з:

1. Підвищення кваліфікації вчителів в темі СШП через безкоштовний онлайн-курс “Соціальне шкільне підприємництво”. Курс підготовлено експерт(к)ами фонду “Східна Європа” для освітян, які хочуть зробити навчальний процес цікавим та практичним, а найголовніше – допомогти учням набути знань та навичок, які допоможуть їм у виборі професійної діяльності. Зареєструватися на курс на платформі Zrozumilo.in.ua/courses можна [за посиланням](#). Термін проходження: необмежений.
2. Запровадження уроків за вибором по темі СШП, які будуть вестися вчителями, що успішно пройшли навчання та отримали сертифікати.
3. Проведення вступних інтерактивних тренінгів (тривалість 2,5 години) для груп школярів 8-11 класів в навчальних закладах за [програмою](#) проекту Social Student Companies to Activate The Youth та проведення навчання серед учнів на базі загальноосвітніх шкіл та середніх спеціальних навчальних закладів. Це буде найпростіший та найшвидший спосіб познайомити учнів з предметом та зрозуміти, чи мають вони інтерес.
4. Відкритий конкурс на участь у поглибленому курсі з СШП. Відібрані команди візьмуть участь в соціальному інкубаторі з запуску шкільних фірм.
5. Впровадження інклюзивного підходу через залучення молоді з інвалідністю, молоді у СЖО, представників вразливих груп до СШП. Представники/ці цих груп складатимуть не менш ніж 20% всіх хто бере участь у комплексному навчанні.
6. Комплексне навчання 10 команд СШП з відібраних закладів середньої освіти та професійно-технічної освіти.

В межах ініціативи “Ухоробрене юнацтво. Підприємницькі навички та соціальне шкільне підприємництво” експертна команда створила список з 30 соціальних підприємств та провела інтерв'ю з засновниками та топменеджерами 16 підприємств.

На основі отриманої інформації була створена “[Карта соціальних підприємств Івано-Франківська](#)”. Цей документ написаний командою молодих дослідників з України та Киргизстану для молоді, яка хоче розвивати власні підприємницькі навички та створювати власні шкільні та молодіжні фірми. Карта є легкою для використання як окремими активістами, так й організованими групами. Вона ідеально підходить для організації навчальних візитів для молоді з інших громад, вивчення кращого досвіду на локальному рівні, розвитку співпраці.

Ця карта вже використовується для формування освітніх подорожей та дослідницьких екскурсій для молоді, що цікавиться соціальним підприємництвом. Лише Молодіжною організацією "СТАН" в 2021 році було проведено 17 навчальних візитів по Івано-Франківським соціальним підприємствам для молоді, представниць громадських організацій, людей з інвалідністю.